

BENE KRISZTIÁN

Egy lovagias lázadó

*Raoul Magrin-Vernerey katonai pályafutása
a Mediterráneum vonzásában**

Franciaország új- és legújabbkori története során rendkívül szoros kapcsolatokat épített ki a Mediterráneum térségével, amelynek egy részét saját fennhatósága alá is vonta. Ennek során számos fegyveres konfliktusra került sor, amelyekben a legkülönbözőbb származású és hátterű katonák harcoltak a francia érdekekért. A nagy karriert befutott különleges egyéniségek közül sok szempontból kiemelkedik Raoul Magrin-Vernerey (Monclar), nem csupán azért, mert a francia gyarmatbirodalom számos pontján és azon kívül is számtalan sikeres katonai és közigazgatási megbízatást hajtott végre, miközben végigjárta a fegyveres erők ranglétrájának szinte minden fokát, hanem azért is, mert ez a hazánkban méltatlanul kevésbé ismert katonatiszt Budapesten született, és nagy valószínűséggel (mint ahogy arra a későbbiekben kitérünk) részben magyar származású volt.

Ebből kifolyólag a jelen tanulmány keretei között arra teszünk kísérletet, hogy bemutassuk ennek a különleges pályafutást maga mögött tudható katonának az életútját, aki érdemben hozzájárult a francia nagyhatalmi tervek megvalósulásához.

Az Osztrák–Magyar Monarchiától az első világháborús francia harcmezőig

Raoul Charles Magrin-Vernerey 1892. február 7-én született Budapesten.¹ Édesanyja, Anne Magrin francia nevelőnőként dolgozott Bécsben,² de mint a leendő főtiszt születési anyakönyvi kivonata is bizonyítja, Budapesten is rendelkezett állandó lakhellyel (Bercsényi utca 3.). Anne szülei a születési anyakönyvben magyarosan Magrin Martial és Vernerey Mária néven szerepeltek. Keresztszülőkként Magrin Antal konzul és Magrin Constantia konstantinápolyi lakosok szerepelnek, a megjegyzés rovatban pedig a franciaországi Doubs megyei Dompriel település nevét adták meg.³ Csakúgy, mint a különböző visszaemlékezések, ez az okirat is törvénytelen gyermekként hivatkozik Magrin-Vernerey-re, aki édesanyja családneve mellett anyai nagyanyja családnevét is megkapta. Az apa hiányára a visszaemlékezések különböző magyarázatokkal szolgálnak. A katonai pályafutásának szentelt monográfia szerzője szükséztlenül csupán annyit jegyez meg, hogy egy magyar gróf gondoskodott róla, és állta

---

* A tanulmány a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíjának támogatásával készült.

¹ *Service historique de la Défense* (a továbbiakban: SHD) GR 16 P 381853. Magrin-Vernerey, Raoul Charles.

² Vollerons, Edme des: *Le général Monclar. Un condottiere du XXe siècle*. Paris, 2000. 13.

³ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár (a továbbiakban: MNL OL) Mikrofilmtár, AO242 tekercs. Budapest IX. kerület, születési anyakönyv, 373. bejegyzés.

franciaországi oktatásának költségeit.⁴ Leányának visszaemlékezései szerint Anne Magrin döntése volt, hogy törvénytelen gyerekként kerüljön bejegyzésre a hivatalos dokumentumokba, annak ellenére, hogy házasságot kötött az apával. Ugyanis a hatályos törvények szerint ez az ő és gyermeke francia állampolgárságának elvesztésével járt volna, amit szeretett volna elkerülni, ezért döntött inkább a törvénytelen státusz vállalása mellett.⁵ A második világháború során a francia fegyveres erőiben szolgálatot teljesítő magyarokról szóló könyvében Bajomi Lázár Endre megjegyzi, hogy korabeli visszaemlékezések szerint az 1940-es években már légiós alakulatot irányító tiszt, beszélt magyarul, és feltételezések szerint egy magyar főúri (esetleg az Eszterházy) család törvénytelen gyermeke volt.⁶ Ezt megerősíteni látszik az a tény is, hogy saját gyermekeinek se árulta el apja nevét, arra hivatkozva, hogy az túl ismert családból származik.⁷ Ami saját állásfoglalását illeti származásával kapcsolatban, fanyar katonahumorról és nehezen lefordítható szójátékkal csupán annyit mondott: „Budapestben születtem, született magyarosan herélt ló vagyok.”⁸

Annak ellenére, hogy neveltetése jól haladt az osztrák–magyar közegben, ahol nagyon gyorsan elsajátította több nyelv (a német, az olasz és a fentiek alapján a magyar) alapjait is, családja úgy ítélte meg, hogy francia neveltetésre van szüksége, ezért hatéves korában Franciaországba küldték, ahol nagyanyja gondoskodott róla, hogy oktatása megfelelő keretek között történjen.⁹ A jezsuitáknál végzett alapfokú tanulmányai után a közeli Ornans-ban található kisszemináriumban, majd – miután összeütközésbe került a merev rendszabályokat megkövetelő intézmény vezetésével – a besançon-i Victor Hugo gimnáziumban tanult tovább.¹⁰ Noha jó tanuló volt, már ekkor is a katonai pálya vonzotta, ezért tizenhat éves korában megszökött otthonról, és jelentkezett az Idegenlégióba. A családi visszaemlékezések szerint közel egy évet le is szolgált az alakulatnál, mielőtt családjá kiskorúságára hivatkozva leszereltette,¹¹ ezt azonban hivatalos iratok nem erősítik meg. A többi forrás szerint életkora miatt elutasították jelentkezését, ezért haza kellett térnie, ahol folytatta tanulmányait. Érdeemes megjegyezni, hogy széles körű műveltségre tett szert, melyről nem csupán latin–görög–filozófia súlypontú érettségije, hanem a későbbi karrierje során róla írt jelentések is

⁴ Vollerons: *Le général Monclar*, 13.

⁵ Ami az apaság és a házasság kérdését illeti, a családi visszaemlékezésekben a tanulmányunkban is szereplő magyarázatok szerepelnek, mint a francia állampolgárság biztosítása a közös gyermek számára, aki ellenkező esetben számos lehetőségtől esett volna el Franciaországban külföldiként, emellett pedig a rejtélyes arisztokrata apa sem vállalhatta fel a rangon aluli kapcsolatot a nyilvánosság előtt. Ugyanakkor a házasság tartósságára utal, hogy sem újabb házasságkötésről, sem pedig újabb gyerek születéséről nem lehet tudni az anya esetében, noha kivételesen hosszú kor élt meg (91 évesen hunyt el), vagyis házassága esetleges vége után lett volna lehetősége ismételtén férjhez menni és gyerekeket szülni. Az elhalálozás helyeként a Doubs megyei Laviron van feltüntetve, amely csak 11 kilométerre van szülőfalujától, tehát feltételezhető, hogy férje halála után visszatért szülőföldjére. Vö. Monclar, Fabienne: *Monclar. Le Bayard du XXe siècle*. Versailles, 2014. 29.

⁶ Bajomi Lázár Endre: *Tramontana. Magyar önkéntesek Franciaországban*. Budapest, 1984. 171–172.

⁷ Monclar: *Monclar*, 29.

⁸ Franciául: „Né à Budapest, je suis hongre né.” Idézi Vollerons: *Le général Monclar*, 13. (A szójáték alapja a franciában a magyar népnév („Hongrois”), és a magyar módra herélt ló („hongre”) etimológiája.

⁹ Monclar: *Monclar*, 28.

¹⁰ Trouplin, Vladimir: *Dictionnaire des compagnons de la Libération*. Bordeaux, 2010. 731.

¹¹ Monclar: *Monclar*, 31.

tanúskodnak.¹² Ugyanakkor ez sem változtatott feltett szándékán, hogy katona lesz, ezért felvételizett a Saint-Cyr Katonai Akadémiára, ahol a Montmirail-ról elnevezett évfolyam¹³ tagjaként 1912 októberében kezdhetette meg katonai karrierjét. Szolgálat első állomása az egyéves csapatszolgálat volt, amelyet saját döntésének megfelelően a gyalogság kötelékében töltött. Ez az időszak meghatározó volt számára, mivel a 69. gyalogezred soraiban szerezte meg első tapasztalatait (valamint az őrzetői, később pedig az őrmesteri rangot), amelyek hatására egész életére elkötelezte magát a gyalogsági fegyvernem mellett. A gyakorlati alapismereteket 1913 őszétől már tisztjelölti rangban követte az elméleti képzés, amelynek során két alapelv kristályosodott ki a fiatal kadét fejében: minden körülmények között gondoskodnia kell a parancsnoksága alá rendelt emberek lehető legjobb ellátásáról, az ellenséget pedig manőverezéssel kell legyőzni frontális támadás helyett.¹⁴

A frissen avatott hadnagy 1914. július 30-án fejezte be tanulmányait az akadémián, augusztus 1-jén pedig már meg is kezdődött az általános mozgósítás, amely a három nappal később megérkező német hadüzenetre készítette fel az országot.¹⁵ Ez természetesen Magrin-Vernerey sorsát is befolyásolta, akit 4-én a 14. hadosztály kötelékébe tartozó 60. (besançon-i) gyalogezredhez irányítottak, amelyet azonnal bevetettek az Elzász visszafoglalását célzó offenzívában. Az ezred 2. zászlóaljának 6. századához beosztott fiatal hadnagy augusztus 12-én egy összecsapásban megsérült a bal kezén,¹⁶ majd részleges felépülése után ragaszkodott hozzá, hogy visszatérjen egységéhez, ahol szeptember 5-én újabb, ezúttal még súlyosabb sebesülést szenvedett a jobb lábán. Noha evakuálni akarták, visszautasította, hogy elhagyja századát a komoly harcok közepette, és a következő négy napban folytatta a rábízott feladatok ellátását, mielőtt hátra szállították volna.¹⁷ Kitartása különösen fontos volt, mivel a támadásra alapozott francia haditerv kudarcot vallott, a németek Belgiumon keresztül végrehajtott előretörése pedig bekerítéssel fenyegette a francia csapatok többségét, ezért a 60. gyalogezred – a francia hadsereg más egységeivel együtt – előbb a Somme, majd a Marne vonalán próbálta megállítani a német előrenyomulást. A kitartó védelem, valamint a németek jobbszárnyán szeptember 5-én megindított francia ellentámadás sikeresen törte meg a németek lendületét, akik végül 9-én visszavonultak, a francia főváros pedig megmenekült a közvetlen ostromtól, esetleg az elfoglalástól.¹⁸ A harcok súlyosságát jelzi, hogy az eredetileg több mint 3000 főt számláló ezred szeptember 9-én már csupán 12 tisztet és 930 katonát tudott csatasorba állítani.¹⁹

Az alakulat ezt követően részt vett a visszavonuló német csapatok üldözésében, majd a fokozatosan kialakuló állásháborúban. A fiatal Magrin-Vernerey azonban erről csak a híradásokból értesült, mivel súlyos sérülései miatt 1915 nyaráig kórházi kezelésre szorult,

¹² Vollerons: *Le général Monclar*, 15.

¹³ A Saint-Cyr Katonai Akadémia hagyományai szerint minden évfolyam egy-egy kiemelkedő hadiesemény vagy katonatiszt nevét viseli. Az 1912-1914-es évfolyam az 1814-es montmirail-i csata nevét kapta, amelyben Napóleon legyőzte az orosz–porosz csapatokat a franciaországi hadjárat során.

¹⁴ Vollerons: *Le général Monclar*, 18–20.

¹⁵ Ravasz István (szerk.): *Magyarország az első világháborúban. Lexikon A–Zs*. Budapest, 2000. 743.

¹⁶ Service Historique de la Défense Guerre (a továbbiakban: SHD GR) 26 N 652/1. 60e régiment d'infanterie. Journal des marches et opérations du 12 septembre 1913 au 21 septembre 1914, 13–15.

¹⁷ *Historique du 60e régiment d'infanterie pendant la guerre 1914–1918*. Nancy–Paris–Strasbourg, d. n., 17–18.

¹⁸ *Historique du 60e régiment d'infanterie pendant la guerre 1914–1918*, 9–21.

¹⁹ SHD GR 26 N 652/1. 60e régiment d'infanterie. Journal des marches et opérations du 12 septembre 1913 au 21 septembre 1914, 36.

egységéhez pedig csupán júliusban tért vissza, ekkor viszont már főhadnagyi rangban²⁰ és a Becsületrend birtokosaként, amivel korábbi harctéri teljesítményét ismerték el.²¹ Augusztus folyamán részt vett az ezred akcióiban, amelyek során az általa szervezett felderítőalakulat élén nyújtott teljesítménye kiemelte őt tisztársai közül. Ugyanekkor ezért újból komoly árat kellett fizetnie: súlyos fejsérülést szenvedett.²² Lábadozásának ideje hasznosan telt számára, a harcmezőn mutatott kezdeményezőkézségének köszönhetően felettesei vezérkari tanfolyamra küldték, hogy elméleti ismereteit is gyarapíthassa. A Belfort-ban elvégzett képzés után 1916 márciusában csatlakozott újra ezredéhez, melyet a verduni csatában vetettek be.²³ Néhány hónapi kemény küzdelem után a Philippe Pétain tábornok által kidolgozott rotációs elv szerint a 60. gyalogezredet április 12-én visszavonták pihenésre és feltöltésre, majd május 22. és július 21. között Elzászban a Vogézek térségében vetették be német támadások megállítására. Augusztus elején a Somme-hoz irányították az alakulatot, hogy részt vegyen a két héttel korábban megindított nagy antant offenzívában.²⁴ Magrin-Vernerey ebben az új hadműveletben már századosi rangban vett részt, mivel június 14-én megérkezett a magasabb rendfokozatba történő kinevezése,²⁵ amit kétségkívül korábbi harctéri eredményei és a vezérkari tanfolyam elvégzése tettek lehetővé. Egy augusztus 18-i támadó műveletben, ahol a frissen kinevezett százados az első zászlóalj parancsnoka, Duffet őrnagy segéd tisztjeként tevékenykedett, az ezred különösen élénk ellenséges tűzbe került, amelynek mind a zászlóaljparancsnok, mind Magrin-Vernerey áldozatául esett: mindketten súlyos sérüléseket szenvedtek. Az alakulat ezen az egyetlen napon 32 halottat, 79 sebesültet és 22 eltűntet veszített.²⁶

A százados felépülése után november második felében tért vissza egységéhez, amely Reims-től délnyugatra foglalt el védőállásokat. Ebben az időszakban a nevéhez fűződő legemlékezetesebb haditettre 1917. április 4-én került sor, amikor nagy erejű német támadás érte az ezred állásait, amelynek egyik kulcsfontosságú pontját Magrin-Vernerey tartotta embereivel. Három támadást vert vissza, majd az éjszaka folyamán ellentámadást indított, amely kivetette a németeket a nap folyamán elfoglalt francia állásokból.²⁷ A bravúros helytállással nem csupán közvetlen felettesei elismerését vívta ki, hanem a Hadikereszttel is kitüntették.²⁸

Kéthónapos pihenő után az alakulatot a nyár folyamán újból Verdun térségébe vezényelték, ahol szeptember 7-én az egység katonái egy kisebb erdős terület átfésülése közben heves ellentámadással találkoztak.²⁹ A parancsnoka távollétében a 2. zászlóaljat vezető Magrin-Vernerey sikeresen verte vissza a német akciót, ami újabb kitüntetést hozott számára. Az ezt követő hosszabb pihenő során a fiatal tiszt ideiglenes zászlóaljparancsnoki rangot kapott. Ez a harcmezőn feljogosította egy zászlóalj vezetésére, noha hivatalosan még nem lépett fel a

²⁰ SHD GR 16 P 381853. Fiche n° 51107.

²¹ Monclar: *Monclar*, 44.

²² *Historique du 60e régiment d'infanterie pendant la guerre 1914–1918*, 17–18.

²³ Vollerons: *Le général Monclar*, 28.

²⁴ *Historique du 60e régiment d'infanterie pendant la guerre 1914–1918*, 46–63.

²⁵ SHD GR 16 P 381853. Fiche n° 51107.

²⁶ SHD GR 26 N 652/3. 60e régiment d'infanterie. Journal des marches et opérations du 26 juillet 1916 au 31 mai 1917, 11–12.

²⁷ *Historique du 60e régiment d'infanterie pendant la guerre 1914–1918*, 78–81.

²⁸ Vollerons: *Le général Monclar*, 31.

²⁹ SHD GR 26 N 652/4. 60e régiment d'infanterie. Journal des marches et opérations du 1er juin 1917 au 10 mai 1918, 43–45.

ranglétra eme fokára.³⁰ A számos nehéz helyzetben kiválóan helytálló katonát 1918 márciusában az egyre nagyobb számban érkező amerikai csapatok (a 42. ohio-i gyalogezred) mellé rendeltek kiképzőként, hogy közreműködjön a modern háborúban szerzett tapasztalatok átadásában a harci tapasztalattal még nem rendelkező újívilági egységek részére. Ez a kiképzés nem csupán elméleti volt, a harci körülményekhez való hozzászoktatás keretében számos kisebb rajtaütést hajtottak végre közösen a francia és amerikai egységek.³¹ Magrin-Vernerey egyik tanítványa az ekkor már ezredesi rangban szolgáló Douglas MacArthur volt, akinek parancsnoksága alatt a világ egy másik pontján több évtizeddel később még harcolni fog.³²

1918 tavaszára a nyugati hadszíntér általános helyzete az amerikai erősítések folyamatos érkezése ellenére nagyon súlyossá vált, mivel a cári Oroszországgal szemben elért győzelem lehetővé tette a német hadvezetés számára, hogy erőinek nagy részét Franciaországban összpontosítsa. Ezeknek az alakulatoknak a célja a francia és brit hadsereg térdre kényszerítése volt egy összehangolt offenzívasorozat keretében, amely 1918. március 21-én vette kezdetét.³³ A 60. gyalogezredet Ypres (Ypern) térségébe irányították a meggyengült brit védelmi vonal megerősítésére, ahol az egyik legjelentősebb német támadásra május 27-én került sor. Az egész napos küzdelem során nyújtott teljesítménye elismeréseképpen Magrin-Vernerey-t hadosztályparancsban tüntették ki újabb Hadikereszttel.³⁴ A német támadások – bár kritikus pillanatokat is okoztak az antant hadvezetésének – végül júliusra kifulladásig, amit kihasználva július 25-től az antantcsapatok mentek át offenzívába. Ebben a 60. gyalogezred is részt vett a Reims-től délre fekvő területen.³⁵ A támadás elhárítása érdekében a németek gázgránátokat is bevetettek; ez a szokása szerint az első vonalban harcoló és saját zászlóalját irányító századost nem riasztotta vissza, s maradandó szem- és tüdősérüléseket szenvedett.³⁶

Ám ez sem akadályozhatta meg, hogy visszatérjen egységéhez, és részt vegyen az 1918. őszi utolsó offenzívákban. A szeptember 26-27-én Tahure térségében lezajló támadás során egy jól megerősített német állásrendszer elfoglalásában játszott fontos szerepet. Ennek eredményeként az ezred több tucat löveget és 100 géppuskát zsákmányolt, valamint 500 hadifoglyot ejtett. A harcmezőn nyújtott teljesítményéért Magrin-Vernerey-t hadseregarancsban tüntették ki, valamint megkapta a brit Hadikeresztet (*Military Cross*) is; pár nappal később azonban súlyos influenzával kellett evakuálni az első vonalból.³⁷ Ennek következtében a fegyverszünet híre a kórházban érte a fiatal századost, aki a háború végéig összesen hétszer sebesült meg, ugyanakkor külföldi kitüntetések mellett megkapta a Becsületrendet, és 11 alkalommal részesült a francia Hadikereszt kitüntetésben, amivel a kiemelkedő egyéni bátorságot jutalmazták a francia hadseregben.³⁸

---

³⁰ Vollerons: *Le général Monclar*, 32–33.

³¹ *Historique du 60e régiment d'infanterie pendant la guerre 1914–1918*, 100–101.

³² Monclar: *Monclar*, 56.

³³ Galántai József: *Az I. világháború*. Budapest, 2000. 429.

³⁴ SHD GR 26 N 652/5. 60e régiment d'infanterie. *Journal des marches et opérations du 11 mai au 8 octobre 1918*, 151–155.

³⁵ *Historique du 60e régiment d'infanterie pendant la guerre 1914–1918*, 108–111.

³⁶ Vollerons: *Le général Monclar*, 36.

³⁷ *Historique du 60e régiment d'infanterie pendant la guerre 1914–1918*, 113–117., 121.

³⁸ Trouplin: *Dictionnaire des compagnons de la Libération*, 731.

Távoli harcmezőkön

A harcok lezárulta után a megrendült egészségű, de nagyon sikeres katonai pályafutással rendelkező századost a Hadiiskolába (*École de guerre*) irányították, hogy annak elvégzése után magasabb vezetői posztokat is betölthessen a hadsereg kötelékében. A fiatal tisztnak azonban más tervei voltak: folytatni szeretne volna a csapatszolgálatot, méghozzá olyan szolgálati helyen, ahol jó hasznát veszi a harctéren elsajátított képességeinek. Ezért kérte áthelyezését Marokkóba, ahol lehetősége nyílt volna a már ekkor legendás Hubert Lyautey katonai kormányzó parancsnoksága alatt szolgálni. A francia hadvezetés azonban a Louis Franchet d'Espérey vezetése alatt álló Keleti Hadsereg kötelékébe helyezte át, ezért 1919 januárjában előbb a tábornok konstantinápolyi főhadiszállására, majd a hadsereg új állomáshelyére,³⁹ Odesszába utazott.⁴⁰ A hadi helyzet alakulása azonban azt eredményezte, hogy a százados nem sok időt tölthetett el itt, ugyanis a francia hadvezetőség 1919 tavaszán a Dél-Oroszországban bevetett francia intervenciók erői kivonása mellett döntött. Ennek egyik oka a szövetséges orosz csapatok megbízhatatlansága volt, a másik – nem kevésbé jelentős – pedig a francia katonák rossz harci morálja, mivel a közel öt évig zajló háború után nem kívánták tovább folytatni a harcot. Ennek jele volt a fekete-tengeri francia flotta tengerészeinek áprilisi zendülése is.⁴¹ Mivel a számos katonai sikert elérő vörös csapatok is folyamatosan közeledtek a francia állásokhoz, végül a francia alakulatokat behajózták és visszavonták a francia fennhatóság alatt álló területek valamelyikére. Így került sor március végén Magrin-Vernerey kivonására is, akit a frissen elfoglalt közel-keleti területekre irányítottak át, ahová áprilisban érkezett meg.⁴²

Az Oszmán Birodalom ellen vívott harcok elsősorban a brit csapatokra hárultak az első világháború folyamán, így a fegyverszünet megkötése után csupán kis létszámban (mindössze 12 000 fővel) voltak jelen a térségben francia erők, ami komoly veszélyt jelentett a francia fennhatóság alá került libanoni és szíriai területek biztosítására. Az első feladat a közigazgatás megszervezése volt, ezért az erősítésként érkező francia tiszteket adminisztratív feladatok ellátására használták fel; így került Magrin-Vernerey is a levantei francia csapatok bejrúti főhadiszállására. Noha gyalogsági tiszt volt, már ekkor felkeltette érdeklődését a repülés, amelynek nagy jövőt jósolt a hadviselésben, ezért kérte áthelyezését a közel-keleti francia légierőhöz. Ennek kötelékében 1919 szeptemberében légi megfigyelői képesítést szerzett. Noha új parancsnokai szeretnék volna saját hatáskörükben tartani, szolgálataira a hadsereg továbbra is igényt tartott, ezért októberben áthelyezték a 22. algériai lövészezredhez, amelynek soraiban továbbra is a bejrúti vilajet közigazgatásának megszervezésében kellett közreműködnie Henri Gouraud tábornok parancsnoksága alatt.⁴³

Bár a megkezdett szervezési munka sikerrel járt, a politikai helyzet 1920 elejére igen súlyosra fordult: a szíriai nacionalisták 1920. március 7-én kikiáltották a független Szíriát, és fegyverrel kívántak érvényt szerezni politikai követeléseiknek, miközben északon Kemal Atatürk támadt Kilikiára, aki igyekezett a leendő új török állam fennhatóságát a lehető legnagyobb területre kiterjeszteni. Az ekkor is még csupán 35 000 fős haderővel rendelkező helyi francia parancsnokság komoly problémákkal nézett szembe, és a jelentősebb erősítések

³⁹ Ez a haderő 1918 novemberéig a Balkán-félszigeten harcolt.

⁴⁰ Monclar: *Monclar*, 66.

⁴¹ Avenel, Jean-David: *Interventions alliées pendant la guerre civile russe (1918–1920)*. Paris, 2010. 122–123.

⁴² Vollerons: *Le général Monclar*, 41–44.

⁴³ Vollerons: *Le général Monclar*, 47–48.

megérkezéséig csupán korlátozott módon tudott reagálni, ezért elsősorban a védekezésre koncentrált.⁴⁴ Ennek következtében helyezték az április 15-én hivatalosan már az 1. marokkói lövészezred századosaként szolgáló Magrin-Vernerey-t Babannába, a stratégiai fontosságú Latakia kikötőjébe vezető út mentén fekvő faluba, hogy közigazgatási tanácsosként (a gyakorlatban helyi katonai parancsnokként) biztosítsa az alaviták által lakott régió közbiztonságát és a levantei francia csapatok egyik fontos utánpótlási vonalát. Az érkezése utáni napon egy négyszeres túlerőben lévő lázadó egység támadta meg a 150 fős helyőrséget, amely hat napon át kitartott, és végül elérte, hogy az ostromlók felhagyjanak a támadással, noha addigra a védőknek már csupán 23 gránátjuk és 1000 töltényük maradt.⁴⁵ Ezért a teljesítményéért a századosot felettesei a Becsületrend tiszti fokozatára terjesztették fel.⁴⁶

1920 második felére a levantei francia hadvezetőség stabilizálni tudta a katasztrófával fenyegető helyzetet. Egyrésztől májusban fegyverszünetet kötött a törökökkel, ami gyakorlatilag a Kilikiáról való lemondást jelentette, másrészt a beérkező erősítések segítségével július folyamán katonai győzelmet aratott a szíriai nacionalisták felett, aminek következtében új államalakulatokat hoztak létre. Az öt új állam a következő volt: Nagy-Libanon, a Damaszkuszi Állam, az Aleppói Kormányzóság, valamint mellettük az autonóm Alavita Területek és a hasonló helyzetű Drúz-hegység (mely utóbbiból két évvel később létrehozták a Drúz Államot).⁴⁷ Az új államalakulatok irányításához és a rend fenntartásához terepismerettel és katonai tapasztalatokkal rendelkező tisztekre volt szükség, ezért Magrin-Vernerey-t 1920. október 19-én kinevezték az Alavita Területek milíciáinak felügyelőjévé. Új posztján kiváló kapcsolatokot épített ki a helyi lakossággal, majd erre alapozva nagy lelkesedéssel, hozzáértéssel és tehetséggel vett részt a Szíriai Légiónak részét képező alavita katonai alakulatok felállításában és kiképzésében is.⁴⁸ Ennek eredményeként a rábízott csapatok (négy gyalogsági⁴⁹ és egy lovassági század) nem csupán a reguláris egységekkel felérő harcértékkel rendelkeztek, de feltétlenül lojálisak is voltak a mandátumterület francia vezetéséhez. Minden bizonnyal ez is hozzájárult ahhoz, hogy 1921 februárjában a levantei francia parancsnokság ezeknek a kiegészítő csapatoknak a reguláris alakulatokká történő fejlesztése mellett döntött.⁵⁰ Ebből kifolyólag ezek az egységek is részt vettek az 1921 májusában Gouraud tábornok által megindított hadműveletben, amely az alavita hegyvidék védelmében tevékenykedő török és helyi katonai erők felszámolását célozta. A támadássorozat július 7-ig tartott, és teljes sikerrel járt: a bevetett francia alakulatok felszámolták az ellenséges csoportosulásokat, és stabil fennhatóságot építettek ki a térségben. Magrin-Vernerey alakulata az olykor súlyos összecsapások során kifogástalanul viselkedett, és az összes rábízott feladatot maradéktalanul teljesítette.⁵¹ Az elismerés nem is maradt el: a fiatal tiszti teljesítményét augusztus folyamán kétszer is Hadikereszttel jutalmazták, s javasolták zászlóaljparancsnoki kinevezését; Gouraud tábornok pedig

⁴⁴ Wailly, Henri de: *Syrie 1941. La guerre occultée. Vichystes contre gaullistes*. Paris, 2006. 13–14.

⁴⁵ Monclar, Raoul: *Cathéchisme du combat*. Paris, 2002. 20.

⁴⁶ Vollerons: *Le général Monclar*, 53.

⁴⁷ Ferwagner Péter Ákos: *Az első szíriai állam története: a kérészetű damaszkuszi Arab Királyság*. Belvedere Meridionale, 27. évf. (2015) 3. sz. 13–14.

⁴⁸ Az összes új állam területén hasonló tevékenység zajlott, hogy a foghíjas francia csapatokat megerősítsék helyi toborzású egységekkel. SHD GR 4 H 41/4. Légion d'Orient. Légion syrienne. Juillet 1920-décembre 1924, 1–18.

⁴⁹ Köztük a 22. algériai lövészezred 5. menetszázada. SHD GR 4 H 47/1. Journal des marches et opérations, emplacement des troupes, ordres et instructions. Janvier-décembre 1921, 363.

⁵⁰ SHD GR 4 H 40/4. Légion d'Orient. Effectifs et composition. Février 1920-mai 1921, 22.

⁵¹ SHD GR 4 H 47/1. Journal des marches et opérations, emplacement des troupes, ordres et instructions. Janvier-décembre 1921, 365–392.

úgy nyilatkozott róla értékelésében mint „kiemelkedő képességű katonáról, aki a hadműveletek során kiképzőként és szervezőként is bizonyított”.⁵²

Szolgálatai elismeréseképpen Magrin-Vernerey 1921 szeptemberében hosszabb szabadságot kapott, amit Franciaországban töltött családja körében. Ezt követően 1922 elején nem a Közel-Keletre küldték vissza, hanem a megszállt Németországba irányították, ahol a Rajna-vidéken teljesített eseménytelen szolgálatot a 33. algériai lövészezred kötelékében. Ennek 1924-es feloszlatása után régi vágya teljesült, mivel újra a francia gyarmatbirodalom egyik mozgalmas pontjára vezényelték: Marokkóba. Az észak-afrikai ország francia és spanyol fennhatóság alatt állt, amely ellen Abd el-Krim vezetésével nagyszabású és sikeres felkelés robbant ki 1920-ban. Ennek leverésére nagyszámú spanyol csapatot vetettek be 1921-ben, ami egyben a rif háború kirobbanását is jelentette. Ennek során a marokkói felkelők a számukra kedvezőtlen erőviszonyok ellenére számos nagy katonai győzelmet arattak a spanyol alakulatok felett. 1925 elején Abd el-Krim kiterjesztette a hadműveleteket a francia irányítás alatt álló marokkói területekre is, ami automatikusan maga után vonta Franciaország belépését a háborúba.⁵³ Magrin-Vernerey 1924 márciusában érkezett meg az 1. légiós gyalogezredhez, a továbbiakban pedig sorsa összefonódott a Francia Idegenlégióéval, amelynek egyik legendás alakjává vált a következő évtizedek során. Októberben már a 3. légiós gyalogezred kötelékébe került át, ahol folytatta az 1. ezredben megkezdett tevékenységét, az újoncok kiképzését, melynek során nagy hangsúlyt fektetett saját harci tapasztalatainak átadására. Ezzel ismét kívánta felettesei elismerését. A krónikus emberhiánnyal küszködő marokkói francia haderő, amelynek vezetője, Lyautey marsall már hosszú ideje folyamatosan jelezte feletteseinek az erősítések szükségességét, hátrányos helyzetben várta a rif csapatok támadását, amely 1925. április 13-án vette kezdetét. Ugyanakkor a korábbi gyarmati tapasztalatokra alapozva a marsall megerősített pontokra és az azok között gyorsan bevethető kisebb hadoszlopokra alapozta a védelmet, s ez lehetővé tette számára, hogy megállítsa az offenzívát, noha ez jelentős emberi és anyagi veszteségekkel járt. Ennek ellenére elveszítette a párizsi vezetés bizalmát, amely júliusban leváltotta, és Pétain tábornokot állította a helyére, aki a vele együtt érkező jelentős erősítések birtokában támadásba ment át, és a spanyol erőkkel közösen 1926 elejére döntő győzelmet aratott. Végül májusban Abd el-Krim megadta magát, a franciák pedig Réunion szigetére száműzték.⁵⁴ A harcokban a légiós egységek is kitüntették magukat mind a védekező, mind a támadó akciók során; ugyanakkor azzal is szembesülniük kellett, hogy kitarásban és elszántságban a rif harcosok semmiben sem maradnak el mögöttük, ráadásul a küzdelmek jelentős része rendkívül nehéz hegyi terepen és hatalmas (esetenként ötvenöt fokok) hőségben zajlott. Ráadásul a számos újoncot soraikban tudó légiós alakulatok hatékonysága nagy mértékben az alacsony létszámú tisztí állomány rátermettségétől függött. A fentiekből kifolyólag a rif hadjárat komoly leckét jelentett mind a francia haderő, mind pedig a Légió vezetése számára. A tanulságokat levonva változtattak a kiképzés és előléptetés szabályain.⁵⁵ Magrin-Vernerey annak ellenére is kivette a részét a hadjáratból, hogy vérhas döntötte le a lábáról, ezért kórházi kezelésre a hátországba irányították, ahonnan azonban néhány nap ápolás után saját felelősségére visszatért egységéhez, és folytatta szolgálatát.⁵⁶

Amikor a marokkói hadműveletek már a végükhöz közeledtek, a százados kérte áthelyezését Levantebe, ahol a francia csapatok szintén nehéz helyzetben voltak az 1925 júliusában

⁵² Monclar: *Monclar*, 98.

⁵³ Gmeline, Patrick de: *Nouvelle histoire de la Légion étrangère*. Paris, 2016. 307–308.

⁵⁴ Montagnon, Pierre: *La légion étrangère. De 1831 à nos jours*. Paris, 1999. 195.

⁵⁵ Porch, Douglas: *La Légion étrangère 1831–1962*. Paris, 1994. 466–472.

⁵⁶ Monclar: *Monclar*, 104.

kirobbant drúz felkelés miatt, amely néhány hónap alatt egész Szíriára kiterjedt.⁵⁷ Ide érkezett meg 1926 februárjában Magrin-Vernerey, akit a 21. algériai lövészezred 2. zászlóaljának élére neveztek ki. Április folyamán egységével kivette részét a felkelés központja, Dzsebel-ed-Drúz elfoglalásából is.⁵⁸ Ennek során számos kritikus helyzetben vezette bátran és ügyesen csapatait. Ezt parancsnokai egy újabb Hadikereszttel ismerték el, értékelésében pedig hangsúlyozták katonai ismereteinek magas szintjét és parancsnoki tehetségét, amely felkészültségén és tapasztalatain alapult. Mindezt ráadásul egy olyan ember hajtotta végre, aki hivatalosan ötven százalékos rokkant volt, korábbi sebesülései pedig komolyan hátráltatták fizikai aktivitását.⁵⁹ A felkelők ellenállásának teljes felszámolása még időt vett igénybe, és 1927 elejéig eltartott. A franciák felülkerekedéséhez nagy segítséget jelentett a marokkói hadműveletek lezárása, amely lehetővé tette jelentősebb csapategységek átirányítását és bevetését a mandátumterület pacifikálása során.⁶⁰ 1926 szeptemberében a libanoni vadászok két zászlóaljának parancsnokságát bízta Magrin-Vernerey-re.⁶¹ Velük a kisebb felkelő csoportok felszámolásában vett részt a hegyvidéken, többek között olyan személyiségekkel együttműködve, mint Philibert Collet, a cserkesz lovasok legendás parancsnoka. 1927 elején visszakapta korábbi zászlóalja, a 21. algériai lövészezred 2. zászlóalja vezetését, az egység feloszlása után pedig különböző zászlóalj parancsnokságát bízta rá (a 9. algériai lövészek 3. zászlóalja, a 6. algériai lövészek 4. zászlóalja), ahol elsődleges feladata a kiképzés volt. Úgy tűnik, ehhez különleges tehetsége volt. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy az 1921-ben létrehozott damaszkuszi Katonai Iskolában is oktatott. Érdemei elismeréseképpen 1928 decemberében végleges zászlóaljparancsnoki kinevezést kapott.⁶² Amikor levantei szolgálati ideje lejárt, Marokkóba kérte áthelyezését, hogy továbbra is a gyarmatokon teljesíthessen szolgálatot, a parancsnokság döntése értelmében azonban az anyaországba kellett visszatérnie 1929 januárjában. Külön kérte embereit, hogy ne búcsúztassák el a szokásos ünnepséggel, amikor azonban kiment a vasútállomásra, hogy maga mögött hagyja állomáshelyét, az egész zászlóalj kint várta, és fegyveres tiszteletadással búcsúzott tőle,⁶³ ami jól jelzi, milyen szoros kapcsolat alakult ki Magrin-Vernerey és emberei között.

Franciaországban a közvetlenül a német határ mellett fekvő Bitche városában állomásozó 153. gyalogezred kötelékében teljesített szolgálatot, majd pedig 1930 októberétől a 16. gépesített vadászzászlóalj, ezt követően pedig a 159. gyalogezred sorait erősítette, miközben többször is kérte áthelyezését az Idegenlégió valamely alakulatába. Ez a kívánsága 1931 végén talált meghallgatásra a parancsnokság részéről, amikor a Marokkóban szolgáló 2. légiós gyalogezredhez helyezték át, ahol az 1. zászlóalj vezetését vette át.⁶⁴ Annak ellenére, hogy a rif háború már régen véget ért, a felkelők kisebb csoportjainak felszámolása állandó feladatot és esetenként komoly kihívást jelentett. A kiképzési és járőrözési feladatok után az 1933 első

---

⁵⁷ Ferwagner Péter Ákos: *A francia gyarmati uralom megrendülése a Közel-Keleten. Az 1925–1927-i szíriai felkelés.* Világtörténet, 7 (39.) évf. (2017) 4. sz. 557–568.

⁵⁸ SHD GR 4 H 49/2. Armée du Levant puis Commandement supérieur des troupes du Levant. Journal des marches et opérations, emplacement des troupes, ordres et instructions, 61–66.

⁵⁹ Vollerons: *Le général Monclar*, 68–69.

⁶⁰ Ferwagner: *A francia gyarmati uralom megrendülése a Közel-Keleten*, 570.

⁶¹ SHD GR 4 H 257/2. Journal des marches et opérations des corps de troupes. Dossier 2: 1er et 2e bataillons de chasseurs libanais. Note d'information sur la création des forces armées libanaises sous mandat français, 1.

⁶² SHD GR 16 P 381853. Magrin-Vernerey, Raoul Charles. Fiche N° 51107.

⁶³ Monclar: *Monclar*, 111–112.

⁶⁴ Trouplin: *Dictionnaire des compagnons de la Libération*, 731.

felében zajló nagyobb hadműveletek során zászlóalja ismét kiemelkedő teljesítményt ért el. Mindamellett nem maradt a marokkói hadszíntéren, mivel augusztusban áthelyezték Indokínába, ahová hathetes hajóút után október végén érkezett meg.⁶⁵ Az új kinevezés kitüntetésnek számított, mivel a Távol-Keleten állomásozó 5. légiós gyalogezred kötelékében szolgálatot teljesíteni kiemelkedő megtiszteltetés volt az Idegenlégió tagjai számára; ugyanakkor első látásra visszalépés is, mivel a zászlóaljparancsnok nem csapattiszt, hanem adminisztratív megbízatást kapott. Korábbi tapasztalatai fényében némiképp meglepő módon ebben az új feladatkörben is kiválóan helyt állt, parancsnokai nagy elismeréssel nyilatkoztak róla, és indokínai szolgálatát saját kérésére meghosszabbították. A korábbiaktól eltérő környezetben is kiválóan feltalálta magát, a helyi viszonyok és nyelv megismerése mellett (vietnámi nyelvből nyelvvizsgát is szerzett) időt fordított a legújabb katonai elméletek tanulmányozására is.⁶⁶ Bár az általa preferált csapatszolgálattól messzebbre került, utólag visszatekintve minden bizonnyal a korábban általa kevésbé kedvelt adminisztratív területeken nyújtott magas színvonalú teljesítménye volt az, amely meggyőzte feletteseit arról, hogy alkalmas magasabb vezetői posztok betöltésére is. Ennek fényében nem meglepő, hogy 1938 márciusában megkapta a Becsületrend parancsnoki fokozatát (amelyre már korábban is felterjesztették), júniusban pedig megérkezett alezredesi kinevezése.⁶⁷

Magrin-Vernerey ekkor már újból Észak-Afrikában volt, ahol 1938 januárjában vette át az Idegenlégió kiképzőzászlóaljának parancsnokságát az algériai Szaidában, miután hat hónapig szabadságon volt Franciaországban. Pihenőidejét arra használta fel, hogy elvégezzen egy tanfolyamot a harckocsik felhasználási lehetőségeiről a modern hadviselésben. Egy éven keresztül foglalkozhatott a Légió újoncainak kiképzésével, majd 1939 elején a Marokkóban állomásozó 4. légiós gyalogezred kötelékébe irányították át csapatszolgálatra, ugyanakkor zászlóaljnál nagyobb alakulat vezetését nem bízták rá, mivel a Távol-Keletről való visszatérése után az észak-afrikai vezérkar egyes tagjaiban az a kép alakult ki róla, hogy kivételes katonai képességei ellenére túlságosan önfejű, és legtöbbször beosztottjai érdekeit a katonai szabályzat elé helyezi. Minden bizonnyal ez magyarázza azt a tényt, hogy 1939 októberében – a második világháború kitörése után egy hónappal – a 2. marokkói lövészezred újoncainak kiképzését bízták rá. Az új feladatot hatalmas visszalépésként megélt alezredes a visszaemlékezések szerint ekkor komolyan számolt azzal, hogy karrierje egy hamarosan bekövetkező nyugdíjazással ér véget.⁶⁸

A lázadók táborában

A hadihelyzet alakulása ugyanakkor szerencsére más irányba terelte az eseményeket. 1940 elején a francia hadvezetés nehéz helyzetben volt, mivel a kezdeményezés egyértelműen az ellenfél kezében volt. Ennek megváltoztatása érdekében számos terv született, melyek közül az egyik szorosan kapcsolódott egy új légiós alakulat felállításához. A francia stratégák Skandináviában kívántak bevetni egy brit–francia expedíciós erőt, melynek célja eleinte Finnország megsegítése – bár ez inkább csak a nagyközönségnek szóló propaganda-szlogenként –, később viszont már egyértelműen a Norvégiában történő partraszállás volt a svédországi acél

⁶⁵ Vollerons: *Le général Monclar*, 76–77.

⁶⁶ Monclar: *Monclar*, 115–121.

⁶⁷ SHD GR 16 P 381853. Magrin-Vernerey, Raoul Charles. Fiche N° 51107.

⁶⁸ Vollerons: *Le général Monclar*, 83–84.

Németország irányába történő behajózásának megakadályozása érdekében.⁶⁹ Ebben a haderőben kiemelt szerepet szántak az Idegenlégiónak, ezért 1940. február 23-án elrendelték a 13. légiós hegyi könnyűdandár létrehozását Észak-Afrikában (az algériai Sidi-Bel-Abbès és a marokkói Fez helyőrségeiben).⁷⁰

Az új alakulat parancsnokságát végül éppen korábban kritizált tulajdonságai miatt bízták Magrin-Vernerey-re, mivel felsőbb szinten úgy vélték, hogy olyan harcedzett és különböző hadszíntereken jártasságot szerzett vezetőre van szükség, aki feltalálja magát Skandinávia szélsőséges viszonyai között is, és akit emberei a pokolba is követnek. Így gyorsan fordult a kocka, és a nyugdíjazáson töprengő alezredesre hirtelen egy új alakulat felállításának és gyorsított kiképzésének feladata hárult. Egy tiszt így emlékezett vissza az egység parancsnokára: „Vékony, átlagos testalkatú, energikus arcú, különböző harctereken szerzett húszerüléséből felépült különleges katona. A korábbi sebesülések következményeként néha órákon keresztül tartó furcsa csuklás keríti hatalmába, majd ennek elmúltá után újból harcra kész lesz.”⁷¹

Az egység tagjai nagyobb részben aktív légiósok, illetve a tervezett létszám elérése érdekében kisebb számban a sathonay-i kiképzőtáborban gyülekeztetett újoncok voltak.⁷² Az alakulat élén a dandár vezérkara állt, amelynek munkáját egy parancsnoki, egy jármű-, valamint egy távközlési, utász-, egészségügyi (úgynevezett létszámfeletti) század segítette, az egység gerincét pedig két gyalogoszázlólaj adta.⁷³ A dandár hivatalos összlétszáma így 63 tiszt, 255 altiszt és 1987 légiós volt,⁷⁴ vagyis a felállított új alakulat létszámát tekintve gyengébb volt egy hagyományos gyalogezrednél.

Az egységet március elején szállították át Franciaországba, ahol március 8. és 28. között a különböző alegységek intenzív összeszoktató kiképzésen vettek részt a larzac-i táborban. A légiósok 29-én hagyták el a tábornok megszakítás után április 15-én érkezzenek meg Brest-be, ahol az Antoine Béthouart tábornok parancsnoksága alatt álló francia expedíciós hadtest (azon belül pedig az 1. könnyűhadosztály) kötelékébe sorolták őket. Ez a haderő április 24-én hagyta el Brest kikötőjét, hogy egy angliai megálló után, ahol csatlakoztak a hadműveletben résztvevő brit és lengyel csapatokhoz, 30-án folytassa útját Norvégia felé.⁷⁵ A légiósok május 13-án kapcsolódtak be az észak-norvégiai Narvik kikötőjéért zajló küzdelmekbe, amikor egy lendületes partraszálló akcióval elfoglalták Bjervik települést, amely kulcsfontosságú volt a kikötő megszerzéséért vívott harcban.⁷⁶ A város elleni támadás 28-án a kora hajnali órákban indult meg egy újabb partraszállási hadművelettel, amelyet a védekező német csapatok heves elhárító tüzében kellett végrehajtani a település közelében lévő alkalmas partszakaszokon. A parton megkapaszkodott franciák pozícióikat egy német ellentámadással szemben is megtartották, majd lépésről lépésre nyertek teret a védelemmel

---

⁶⁹ Comor, André-Paul: *L'Épopée de la 13ème Demi-brigade de Légion Étrangère 1940–1945*. Paris, 1988. 33–37.

⁷⁰ SHD 2 P 81. Bref historique de la 13ème demi-brigade de Légion Étrangère, 1.

⁷¹ Idézi Notin, Jean-Christophe: *1061 Compagnons. Histoire des Compagnons de la Libération*. Paris, 2000. 80.

⁷² SHD GR 12 P 81. 13e D.B.L.E. Résumé du Journal des Marches et Opérations, 3.

⁷³ SHD GR 34 N 318. Constitution de la 13e demi-Brigade de marche de Légion Étrangère. Note du 13 février 1940.

⁷⁴ SHD GR 34 N 318. Dossier 5d. Tableau d'effectif de guerre de la 13e demi-brigade de marche de Légion étrangère du 11 avril 1940.

⁷⁵ SHD GR 12 P 81. 13e D.B.L.E. Résumé du Journal des Marches et Opérations, 4–5.

⁷⁶ Blond, Georges: *Histoire de la Légion étrangère*. Paris, 2008. 386–390.

szemben. A hadműveleti napló tanúsága szerint a könnyűdandár első tagja, aki a város területére behatolt, egy bizonyos Szabo őrmester⁷⁷ volt. Az alakulat ezt követően keleti irányba szorította vissza a német csapatokat, miközben 83 foglyot ejtett, valamint jelentős mennyiségű hadianyagot – ideértve tíz repülőgépet – zsákmányolt.⁷⁸ A győzelmet ugyanakkor nem adták ingyen: a könnyűdandár 8 tisztet, 6 altisztet és 55 légióst veszített 95 sebesült, 2 hadifogoly és 6 eltűnt mellett.⁷⁹

A város sikeres elfoglalása ellenére, ami gyakorlatilag az egyetlen sikeres szárazföldi hadművelet volt a nyugat-európai hadszíntéren 1940-ben a szövetséges oldalon, a hadvezetés az általános stratégiai helyzet – a franciaországi hadjárat katasztrofális lefolyása és az utánpótlási bázisoktól való távolság – miatt úgy döntött, hogy kiűríti Narvikot, amire június 4. és 8. között került sor anélkül, hogy az akciót a német haderő megzavarta volna.⁸⁰ Az expedíciós haderő brit és lengyel része Nagy-Britannia, a francia pedig Franciaország felé vette az irányt, ahová az utóbbi június 14-én érkezett meg.⁸¹ 14-én és 15-én a dandár két zászlóalja partra szállt, majd a hadvezetés utasításait követve az alegységek védelmi állásokat vettek fel Flancoet, Landebia és Pleven térségében annak az elképzelésnek a jegyében, hogy Bretagne nyugati részén szövetséges hídfőállásokat tartsanak fenn. Ez a terv kivitelezhetetlennek bizonyult a hadi helyzet alakulása miatt, ugyanakkor az egymásnak ellentmondó utasítások miatt az egység tisztikara és a légénységi állomány elszakadt egymástól, majd pedig különböző időpontokban és kikötőkben behajózott Nagy-Britannia felé, ahová június 19-20-án érkeztek meg. A brit hadvezetés a zűrzavaros körülmények között megfogytakozott alakulatot vasúti úton Trentham-Parkba irányította, ahová 22-én érkezett meg.⁸²

Az alakulat tagjai itt értesültek az új francia kormány által megkötött fegyverszünetről, valamint a De Gaulle tábornok által közzétett felhívásról, amelyben a tengelyhatalmak elleni harc folytatására buzdította a franciákat. A kialakult helyzet megosztotta a légiósokat, amit De Gaulle június 30-i látogatása sem könnyített meg, aki mindenkinek saját lelkiismeretére bízta a hazatérésről vagy a harc folytatásáról szóló döntést.⁸³ A probléma súlyosságát jelzi, hogy az egységben szolgáló spanyol nemzetiségű légiósok – akik tartottak attól, hogy egy német ellenőrzés alatt álló országba kell visszatérniük – megtagadták a parancsok teljesítését, majd többségükben dezertáltak az alakulatból. Egyes becslések szerint a dandár személyi állományának 15 százalékát veszítette el ennek következtében.⁸⁴ Az alakulat fennmaradó része kétfelé oszlott: 636 légiós a Franciaországba való visszatérés mellett döntött, míg 900 fő (köztük 24 tiszt) Magrin-Vernerey vezetésével a De Gaulle-hoz való csatlakozás mellett kötelezte el magát. Az előbbieket Boyer-Resses őrnagy parancsnoksága alatt július 1-jén hajóra szálltak, és 10-én érkeztek meg Casablancába, majd 12-én Fezbe, ahol 16-án a 13. légiós könnyűdandárt hivatalosan feloszlatták, a Marokkóban állomásozó túlélőket pedig átirányították az 1., 2., 3. és 4. légiós gyalogezredbe.⁸⁵

⁷⁷ Minden bizonnyal Émile Szaboról van szó, a 13. könnyűhadosztály őrmesteréről, aki kitüntetést kapott a norvégiai hadművelet során nyújtott teljesítményéért. SHD GR 16 P 559589.

⁷⁸ SHD 2 P 81. Bref historique de la 13ème demi-brigade de Légion Etrangère, 11–15.

⁷⁹ SHD GR 34 N 318. 13e Demi-Drigade de Légion Etrangère. Etat nominatif des pertes mai-juin 1940.

⁸⁰ Montagnon: *La légion étrangère*, 220–221.

⁸¹ SHD GR 34 N 318. Citations. Fiche du lieutenant Cléménçon du 25 février 1941, 3.

⁸² SHD 2 P 81. Bref historique de la 13ème demi-brigade de Légion Etrangère, 17–19.

⁸³ Broche, François – Muracciole, Jean-François (dir.): *Dictionnaire de la France libre*. Paris, 2010. 287.

⁸⁴ Comor: *L'Épopée de la 13ème Demi-brigade de Légion Etrangère 1940–1945*, 82–84.

⁸⁵ SHD GR 34 N 318. Citations. Fiche du lieutenant Cléménçon du 25 février 1941, 1–3.

A Nagy-Britanniában maradt légiósok Magrin-Vernerey alezredes parancsnoksága alatt új alakulatot hoztak létre 14. légiós menetkönnyűdandár⁸⁶ néven.⁸⁷ Bár az alakulatot továbbra is könnyűdandárnak nevezték, ez erős eufemizmus volt a rendelkezésre álló létszám tükrében, amely csupán egyetlen zászlóalj felállítását tette lehetővé. Ennek kötelékébe három lövész- és egy támogató század tartozott, így az alakulat eredeti harcértékének csupán mintegy felével rendelkezett 1940 nyarán,⁸⁸ azonban a július 1-én létrejött Szabad Francia Erők soraiban még így is ez volt az egyik legütőképesebb alakulat. Az új fegyveres erő ekkor még összesen is csupán 4500 főt számlált – a szárazföldi hadsereg, a légierő és a haditengerészet tagjait vegyesen –, akik többségükben nem tartoztak önálló alakulatokhoz.⁸⁹ Ennek fényében a légiós menetdandár – amint azt a későbbiekben látni fogjuk – a szabad francia szárazföldi haderő legfontosabb eleme volt.

Meg kell említeni, hogy Londonban került sor egy másik fontos változásra is Magrin-Vernerey életében. Másik nevet kellett felvennie annak érdekében, hogy lehetőség szerint csökkentse az esélyét a Franciaországban élő családtagjait érintő retorzióknak. Ebből kifolyólag új neve, amelyen a legtöbben ismerik, és amelyet később önszántukból gyermekei is felvettek, Ralf (más források szerint Ralph)⁹⁰ Monclar lett, állampolgársága pedig brit, hogy ha francia fogságba esne, elkerülhesse a kivégzést, amely hazája ellen harcoló francia állampolgárként sújtotta volna.⁹¹ A családi visszaemlékezések tanúsága szerint a szabad franciák soraihoz való csatlakozását nem a győzelembe vetett hit motiválta – hiszen erre 1940-ben tényleg kevés esély kínálkozott –, hanem a hivatásos katona makacssága, aki nem volt hajlandó feladni a küzdelmet a legreménytelenebb helyzetben sem.⁹²

A Nagy-Britanniában rendelkezésre álló francia szárazföldi erők közül gyakorlatilag egyedül a 14. (majd november 2-től újból 13.) légiós könnyűdandár volt bevethető állapotban, ezért amikor De Gaulle tábornok augusztus végén brit támogatással expedíciós haderőt állított fel Francia Nyugat-Afrika elfoglalásának céljából, annak fő erejét a légiós különítmény adta, amelynek élén augusztus 28-tól Monclar már ezredesi rangban teljesített szolgálatot.⁹³ A brit és lengyel csapatokkal együtt közel 10 ezer főt számláló kontingens támogatásáról egy két csatahajót, négy cirkálót, egy repülőgép-hordozót és kilenc rombolót számláló brit flottakötelék gondoskodott,⁹⁴ amely szeptember 23-án érkezett meg Dakarhoz.⁹⁵ A várt csatlakozás helyett azonban a helyi francia erők a fegyveres ellenállást választották, és heves tengeri ütközetben visszaverték az expedíciós haderő bizonytalan partraszállási kísérletét.⁹⁶ A hadművelet kudarca után az új célpont a már korábban csatlakozott közép-afrikai gyarmatok közül a Vichyhez való hűségével kivételt képező Gabon volt, amely csupán kisebb

⁸⁶ 14e Demi-brigade de marche de la Légion étrangère.

⁸⁷ A névváltoztatás oka az, hogy az eredeti elnevezést meghagyták a hazatérőknek, de később értesülve az alakulat afrikai feloszlásáról, újból felvették az eredeti nevet.

⁸⁸ SHD 2 P 81. Bref historique de la 13ème demi-brigade de Légion Etrangère, 21.

⁸⁹ Crémieux-Brilhac, Jean-Louis: *La France Libre. De l'appel du 18 Juin à la Libération*. Paris, 2013. 198.

⁹⁰ Lásd például: Broche–Muracciole: *Dictionnaire de la France libre*, 918.

⁹¹ Marcot, François (dir.): *Dictionnaire historique de la Résistance*. Paris, 2006. 471.

⁹² Monclar: *Monclar*, 169–170.

⁹³ SHD GR 16 P 381853. Magrin-Vernerey, Raoul Charles. Fiche N° 51107.

⁹⁴ Masson, Philippe: *La Marine française et la guerre 1939–1945*. Paris, 2000. 204.

⁹⁵ SHD 4 P 2. Historique des Forces françaises libres, t. 2, 39–40.

⁹⁶ AN 72 AJ 220. Chronology of the Free French activities, 4.

helyőrséggel rendelkezett.⁹⁷ Monclar ugyanakkor visszautasította, hogy részt vegyen a honfitársai elleni harcban,⁹⁸ ezért végül a tíz napig tartó küzdelemben egyéb alakulatok mellett a légiós könnyűdandárnak csupán egy alkalmi különítménye vett részt a felsőbb parancsot végrehajtó tisztek vezetésével.⁹⁹ A testvérgyilkos küzdelem rossz hatást gyakorolt az alakulat moráljára: az év végén lejáró szerződések meghosszabbításakor a könnyűdandár tagjainak 15 százaléka az alakulathoz való kilépés mellett döntött.¹⁰⁰

Még a gaboni hadművelet lezárulta előtt megszületett a döntés, hogy a francia erőket Kelet-Afrikában fogják bevetni a brit csapatokkal együtt annak érdekében, hogy támadást indítsanak a Kelet-Afrikában (Etiópia, Eritrea, Brit és Olasz Szomáliföld) állomásozó olasz csapatok ellen, és kiiktassák az általuk jelentett veszélyt. A rendelkezésre álló különböző harcértékű egységekből hozták létre a Keleti Francia Dandárt annak érdekében, hogy a Szabad Francia Erőket egy jelentősebb egység képviselje a hadszíntéren.¹⁰¹ A dandár viszonylag jelentős erőt képviselt, hiszen soraiba tartozott az Idegenlégió 13. könnyűdandárja, az 1., 2. és 3. (afrikai) menetzászlóalj, egy tüzérségi egység (összesen 2 darab 75 mm-es löveggel), valamint egészségügyi, utász- és szállítóalakulatok. A valóságban azonban a felsorolt nagyobb egységek közül csupán kettő volt rövid időn belül hadra fogható, a 13. könnyűdandár és a 3. menetzászlóalj, így ezek vettek részt a kelet-afrikai harcokban összesen 2000 főt meg nem haladó létszámmal.¹⁰² 1941. január 19-én a szövetséges csapatok három irányból indítottak támadást az olasz kézen lévő kelet-afrikai területek ellen. A francia csapatok az északról támadó oszlopban kaptak helyet, és két fontos győzelmet is arattak a hadművelet során. Február végén az eritreai fővárostól, Aszmarától kétszáz kilométerre északra található Keren városának védelmét biztosító Kub-Kub erődöt,¹⁰³ majd április elején a térség legfontosabb kikötővárosát, Masszavát foglalták el. A teljes olasz vezérkar Monclar ezredesnek adta meg magát, aki mindössze egy motoros felderítőszakasszal tört előre a település belsejébe, egészen a városházáig, ahol a meglepett és demoralizálódott ellenség nem tanúsított ellenállást.¹⁰⁴

Pihenésre ezután sem jutott idő, mivel április 11-én De Gaulle elrendelte, hogy a Csádban állomásozó erők kivételével az összes rendelkezésre álló szabad francia szárazföldi egységet egyetlen alakulat kötelékében vonják össze, hogy nagyobb hadműveletek önálló kivitelezésére is alkalmassá váljon. A hadosztályt a kiegészítő alakulatok mellett két dandárra osztották fel: a 13. légiós vegyes dandárra és az 1. gyarmati dandárra, melyek mindegyike három zászlóaljból állt. Az 5450 fős vegyes dandár soraiban kapott helyet az 1. idegenlégiós zászlóalj (amely gyakorlatilag megegyezett a korábbi 13. idegenlégiós könnyűdandárral), az 1. és 2. menetzászlóalj, míg a gyarmati dandár fogta össze a 3. és 4. menetzászlóaljat, valamint az 1. tengerészgyalogos zászlóaljat.¹⁰⁵ Május 26-án De Gaulle személyesen meglátogatta az egység táborát, hogy tájékoztassa az alakulat tisztjeit arról, hogy a Levantei francia erők ellen fogják bevetni egységüket. Monclar néhány más tiszttel együtt ez alkalommal is visszautasította, hogy honfitársai ellen harcoljon, mivel a másik oldalon nem csupán az Idegenlégió egy másik

⁹⁷ AN 72 AJ 238. L'origine du recrutement et des motivations des Forces françaises libres, 6.

⁹⁸ Broche–Muracciole: *Dictionnaire de la France libre*, 918.

⁹⁹ Comor: *L'Épopée de la 13ème Demi-brigade de Légion Etrangère 1940–1945*, 114–118.

¹⁰⁰ Montagnon, Pierre: *La France dans la guerre de 39–45*. Paris, 2009. 239.

¹⁰¹ Broche, François: *L'Armée française sous l'Occupation. La métamorphose*. Paris, 2002. 100.

¹⁰² AN 72 AJ 238. L'origine du recrutement et des motivations des Forces françaises libres, 8.

¹⁰³ Gras, Yves: *La 1ère D.F.L. Les Français libres au combat*. Paris, 1983. 28–33.

¹⁰⁴ Trouplin: *Dictionnaire des compagnons de la Libération*, 731.

¹⁰⁵ Gras: *La 1ère D.F.L. Les Français libres au combat*, 56–57.

alakulata (a 6. légiós gyalogezred) sorakozott fel, hanem számos régi bajtársa is.¹⁰⁶ Az ezredesnek súlyos árat kellett fizetnie a döntéséért: nem csupán addigi parancsnoki posztját vesztette el, de a harctéren való további szolgálat és így a sikeres katonai karrier lehetőségét is.¹⁰⁷

A becsület ára: hadvezérből hivatalnok

Noha De Gaulle nem bocsátotta meg Monclarnak, hogy nem teljesítette a parancsát, és látványosan kegyvesztettnek nyilvánította a csapatszolgálat alóli felmentésével, ugyanakkor annyira kevés tapasztalt és helyismerettel rendelkező tiszttel rendelkezett, hogy ellenszenve ellenére is fontos feladattal bízta meg az ezredes: 1941. július 24-én kinevezte a Dzsebel Drúz régió politikai és katonai parancsnokának Georges Catroux tábornok, levantei főmegbízott közvetlen beosztottjaként, majd októberben ugyanezt a rangot kapta meg régi szolgálati helyén, az alavita területen 1941 decemberétől már tábornoki rangban.¹⁰⁸

A problémák már a fegyveres konfliktust lezáró fegyverszüneti tárgyalásokon elkezdődtek, ahol a szabad franciák képviselőiben Catroux tábornok is részt vett, ugyanakkor a 14-én ratifikált akkói egyezményen az ő aláírása nem szerepelt, mint ahogy a Szabad Franciaországról sem történt benne említés, tehát a mandátumterületek gyakorlatilag Nagy-Britannia számára lettek átengedve.¹⁰⁹ De Gaulle személyes fellépésére volt szükség a brit külügyi szerveknél és új egyezmények aláírására július végén annak érdekében, hogy a mandátumterületek francia fennhatóság alá kerüljenek.¹¹⁰ A levantei mandátumterületeken tehát a kezdeti nehézségek után ugyan francia közigazgatás állt fel, azonban a háborús helyzetre tekintettel a régió teljes egészében brit katonai fennhatóság alatt állt, ami lehetővé tette a helyi brit hatóságok számára, hogy Edward Spears vezetésével gyakorlatilag párhuzamos közigazgatást építsenek ki, amely minden területen próbálta kiszorítani francia megfelelőjét a két ország irányításából. Emellett jelentősen hozzájárultak a pánarab érzelmek fokozásához az a céllal, hogy a helyi lakosság függetlenségi követeléseit elősegítsék a franciák mielőbbi kivonulását a térségből, és ezzel lehetővé tegyék annak brit érdekszférába vonását.¹¹¹

Monclar tábornoknak tehát ilyen ellenséges környezetben kellett képviselnie a francia érdekeket. A helyzetet tovább nehezítette, hogy eltérően értékelték a helyzetet közvetlen felletésével, Catroux tábornokkal. Az utóbbi teret kívánt engedni az arab nacionalistáknak, hogy egységes Nagy-Szíriát hozzanak létre, míg Monclar a helyi kisebbségek támogatására alapozva fenn kívánta tartani a mandátumrendszert. Korábbi tapasztalataira építve ebben kiemelt szerepet szánt az alavitáknak, ám Catroux felülbírálta elképzeléseit, és egy központosított szír állam keretei közé szorította a kisebbségeket a Monclar által elképzelt föderatív berendezkedés helyett. Ez az új állam hivatalosan függetlenséget kapott, gyakorlatilag azonban a brit és francia csapatok továbbra is ellenőrzést gyakoroltak felette.¹¹² Valószínűleg nem függetlenül a szíriai politikai helyzet alakulásától Monclart 1942 decemberében a nagy-britanniai francia szárazföldi erők parancsnokává nevezték ki, tekintettel azonban arra, hogy ott semmilyen hadműveletre nem került sor, ez továbbra is inkább hivatali, semmint katonai

¹⁰⁶ Comor: *L'Épopée de la 13ème Demi-brigade de Légion Etrangère 1940–1945*, 142–143.

¹⁰⁷ Vollerons: *Le général Monclar*, 116.

¹⁰⁸ SHD GR 16 P 381853. Magrin-Vernerey, Raoul Charles. Fiche N° 51107.

¹⁰⁹ Crémieux-Brilhac: *La France Libre. De l'appel du 18 Juin à la Libération*, 201–204.

¹¹⁰ Broche, François – Caïtuoli, Georges – Muracciole, Jean-François: *La France au combat de l'Appel du 18 juin à la victoire*. Paris, 2007. 88.

¹¹¹ AN 72 AJ 225. Témoignage du Général Legentilhomme, 2–3.

¹¹² Monclar: *Monclar*, 234–235.

tevékenység volt, ami egyáltalán nem felelt meg kvalitásainak. Ezt minden bizonnyal De Gaulle is felismerte, mivel 1943 novemberében Monclar tábornokot újból a forrongó Szíriába vezényelték mint a levantei katonai erők helyettes főparancsnokát. Ezt megelőzően 1943 júniusában megkapta a Felszabadítási Érdemérmét is, a Szabad Franciaország legmagasabb katonai kitüntetését.¹¹³ Ez jelentős elismerés volt, bár meglehetősen megkésett, hiszen számos beosztottja már 1941 nyarán magáénak mondhatta ugyanezt a kitüntetést – ugyanakkor ők nem tagadták meg a szíriai hadjáratban való részvételt.

Szinte már szokásosnak tekinthető módon a levantei csapatok kiképzésének feladatát bízta rá, amibe nagy kedvvel és komoly szakértelemmel vetette bele magát. Erre a tevékenységre nagy szükség is volt, mivel a térségben csupán minimális létszámú francia alakulat maradt, ezért a helyi toborzású egységek felkészítése és lojalitásuk biztosítása kulcsfontosságú kérdéssé vált a politikailag instabil régióban. A britek támogatását élvező függetlenségpárti erők egyre komolyabb nyomást gyakoroltak a francia hatóságokra, hogy adják át a szír kormánynak a helyi toborzású csapatok irányítását, majd pedig vonják ki a francia alakulatokat a térségből. A nézeteltérések eredményeként számos kisebb felkelés robbant ki, amelyeket a rendelkezésre álló korlátozott erőkkel is sikerült leverni; 1945 elejére azonban a függetlenségi mozgalom már az egész országot mozgósította a franciák ellen, akiknek a katonai fellépését a britek is akadályozták, ezért a francia politikai vezetés végül csapatai kivonása mellett döntött. A csapatkivonás lebonyolításában Monclar oroszánrészt vállalt. A feszült helyzet ellenére végül veszteségek nélkül sikerült ennek a kényes műveletnek a végrehajtása, amit a felsőbb parancsnokság is nagyra értékelt, ezért a tábornokot a Becsületrend főtiszti méltóságára emelte.¹¹⁴

A hidegháború forró pontjain

1946 áprilisában a norvég király a Szent Olaf Renddel tüntette ki Monclart a narviki hadművelet során nyújtott teljesítményéért, ami némiképp ellensúlyozta azt a tényt, hogy a francia vezérkar önálló parancsnoki megbízás helyett csupán a X. katonai körzet (amely Algériát is magában foglalta) parancsnokhelyettesi posztját bízta rá altábornagyi rangban. A csalódást súlyosbította, hogy bár közvetlen felettese (aki egyébként rövidebb szolgálati idővel rendelkezett) 1947-ben felterjesztette vezérezredesi kinevezését, azt a felsőbb vezetés elutasította, ami nem sok jót ígért Monclar jövőjére nézve.¹¹⁵ Ekkor váratlan helyről érkezett segítség, ugyanis Larminat és Leclerc tábornokok, a második világháború veteránjai méltatlannak tartották egy ilyen képességű katona félreállítását, ezért latba vetették befolyásukat annak érdekében, hogy Monclart kinevezzék az Idegenlégió felügyelőjének, ami 1948-ban meg is valósult.¹¹⁶ Ezen a poszton a tábornok felelt az alakulat tagjainak toborzásáért és kiképzéséért, az éppen zajló hadműveletek elemzéséért és ennek alapján módosítási javaslatok kidolgozásáért, valamint a leszerelő légiósok szociális ellátásáért. Monclar magától értetődő módon hatalmas kedvvel vetette bele magát ebbe a munkába, és a következő két év folyamán a Légió összes alakulatát személyesen meglátogatta Afrikától Indokínáig, miközben komoly erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy az alakulat tagjai fel legyenek készítve a modern háborúkban való részvételle. (Többek között új kiképzési kézikönyvet is kidolgozott.) Egyre rosszabbodó egészségi állapota ellenére (65 százalékos rokkantságot állapítottak meg nála)

¹¹³ SHD GR 16 P 381853. Magrin-Vernerey, Raoul Charles. Fiche N° 51107.

¹¹⁴ Vollerons: *Le général Monclar*, 127–131.

¹¹⁵ Broche–Muracciole: *Dictionnaire de la France libre*, 918.

¹¹⁶ Marcot: *Dictionnaire historique de la Résistance*, 472.

tevékenysége annyira sikeres volt, hogy 1949-ben megkapta a Becsületrend nagykeresztves méltóságát, 1950-ben pedig a vezérőrnagyi kinevezését.¹¹⁷

Tekintettel közelgő nyugdíjazására, úgy tűnt, hogy karrierje rövid időn belül véget ér, Monclar azonban másképp vélekedett erről a kérdéstről. Az 1950 júniusában kirobbant koreai háborúban a déliek megsegítésére összeállított ENSZ haderő soraiba Franciaország is küldött csapatokat, ám indokínai lekötöttsége miatt csupán egy önkéntesekből álló gyalogsági zászlóaljjal képviseltette magát. Monclar önként jelentkezett ennek az egységnek a vezetésére, azonban mivel tábornokként nem irányíthatott a harcmezőn egy zászlóaljat, a hadművelet idejére lemondott tábornoki rangjáról, és alezredesi rangban teljesített szolgálatot. A hadügyminiszter elfogadta a veterán katona jelentkezését, aki azonnal hozzáfogott az alakulat megszervezéséhez.¹¹⁸ A tartalékos és aktív katonákból létrehozott egység rekordidő alatt felállt, s október 25-én már be is hajózták, november 29-én pedig megérkezett Koreába.¹¹⁹

A francia egységet a 2. amerikai gyalogoshadosztály 23. ezredéhez csatolták, amelynek kötelékében 1950. december végén vonult ki az első vonalba Wonju közelébe, ahol kisebb ellenséges támadásokat kellett visszavernie január 5. és 10. között.¹²⁰ Egy kisebb előrenyomulás után februárban az egységnek súlyos védelmi harcokat kellett vívnia először az Iker-alagutak (*Twin tunnels*) elnevezésű vasúti csomópont, majd Jipjong-ri falu védelmében a kínai hadsereg reguláris egységeivel szemben. Az ezek során nyújtott helytállásáért a zászlóalj két Elnöki egység kitüntetésben (*Presidential Unit Citation*) részesült, ami kivételes elismerésnek számított, különösen egy külföldi alakulat esetében, valamint megkapta a francia Hadikeresztet is.¹²¹ A tábornok-alezredes gyenge angoltudása ellenére kiválóan megtalálta a hangot az amerikaiakkal, amit tovább erősített egységének vasfegyelme és kiváló kiképzése, aminek köszönhetően nagy túlerővel szemben is kiválóan helytállt. Az is sokat segített, hogy a nemzetközi haderő főparancsnoka, MacArthur tábornok nagy örömmel üdvözölte első világháborús kiképzőjét, így az együttműködés zavartalan volt. A kiváló harctéri teljesítmény mellett minden bizonnyal ez is hozzájárult ahhoz, hogy az első hónapok harcai után Monclar két amerikai kitüntetést is kapott: az Ezüst csillagot (*Silver Star*) és a *Legion of Merit*-et.¹²²

Március elején a szövetséges csapatok előrenyomulása szempontjából stratégiai fontosságú 1037-es magaslat elfoglalására utasították a zászlóaljat, amely végre is hajtotta a parancsot – 24 halott és 108 sebesült árán.¹²³ A nyugodtabb nyári időszak után szeptemberben újabb nagyszabású nemzetközi offenzíva indult, amelyből a francia egység is kivette a részét. A legsúlyosabb harcok a 851-es magaslat elfoglalásáért zajlottak, amelyet az észak-koreai és kínai csapatok jól megerősítettek és nagy erővel tartottak megszállva. Az egy hónapig tartó harcok során a francia alakulat 60 halottat és 207 sebesültet veszített, ami eredeti létszámának több mint egynegyedét jelentette. A korábbi veszteségekkel együtt a zászlóalj állománya

¹¹⁷ Trouplin: *Dictionnaire des compagnons de la Libération*, 732.

¹¹⁸ Bergot, Erwan: *Bataillon de Corée. Les volontaires français 1950–1953*. Paris, 1983. 16–20.

¹¹⁹ SHD GR 7 U 287/1. Forces terrestres françaises de l'ONU. Journal de marche du 20 octobre au 8 janvier 1951, 2–12.

¹²⁰ SHD GR 7 U 287/2. Forces terrestres françaises de l'ONU. Journal de marche du 1er janvier au 30 novembre 1951, 1.

¹²¹ SHD GR 7 U 288/2. Bataillon français de l'ONU. Journal des marches et opérations du 1er octobre 1950 au 2 mars 1951, 20–35.

¹²² Vollerons: *Le général Monclar*, 150–154.

¹²³ SHD GR 7 U 288/2. Bataillon français de l'ONU. Journal des marches et opérations du 3 mars au 30 novembre 1951, 1–4.

így már kezdeti létszáma 50 százaléka alá esett vissza, ezért visszavonták a hátországba pihenésre és feltöltésre.¹²⁴ Mivel Monclar betöltötte a nyugdíjkorhatárt, november végén visszarendelték Franciaországba, helyét az alakulat élén pedig François Borreill alezredes vette át.¹²⁵

A hadszíntéren megromlott egészsége miatt Montclar csupán hosszabb tokiói kórházi kezelés után tért vissza hazájába, ahol 1952 májusában megkapta a Hadiérmét, a legmagasabb francia katonai kitüntetést,¹²⁶ amellyel gyakorlatilag teljes pályafutását ismerték el – bár az ötödik tábornoki csillagot megtagadták tőle.

A békeévek

A családi visszaemlékezések szerint a nyugdíjasévek komoly dilemmával kezdődtek Monclar számára, ugyanis a tengerentúli ügyekért felelős miniszter közvetítők útján felajánlotta számára az indokínai fegyveres erők parancsnoki posztját. Hosszas gondolkodás után a tábornok visszautasította az ajánlatot. A visszautasítás okát nem fejtette ki, de minden bizonnyal legalább annyira szerepet játszott benne a vágy, hogy több időt töltsön a családjával (1949-ben megnősült, és két gyermeke is született), mint az a meggyőződés, hogy a kormányzat nem nyújt elegendő támogatást a távoli hadszíntereken küzdő csapatoknak.¹²⁷

1952 júliusában hivatalos úton vett részt az Egyesült Államokban, ahol a 2. amerikai gyalogoshadosztály által a Koreában harcoló francia zászlóaljnak adományozott emlékszlót vette át. A tábornokot útja során nagy lelkesedéssel és tisztelettel fogadták, baráti beszélgetéseken pedig jelezték számára, hogy egységének tevékenysége is hozzájárult ahhoz, hogy az amerikai kormányzat egyre komolyabb támogatást nyújtson az Indokínában harcoló francia erőknek. A nyugdíjas tábornok természetéhez híven nagyon aktív maradt ebben az időszakban is. Számos veteránegyesület munkájában működött közre, állást vállalt egy páncélozott járműveket előállító fegyvergyárnál, ahol a haditechnika iránti érdeklődését is ki tudta elégíteni, valamint harci tapasztalatainak köszönhetően közre tudott működni a katonák életét megvédő eszközök kifejlesztésében. Ezzel párhuzamosan hadtörténeti kutatásokat folytatott, és számos könyvhöz írt felkérésre előszót, miközben gyermekei nevelésének is sok időt szentelt. Egészségi állapota ugyanakkor folyamatosan romlott, 1961-ben már 100%-os rokkantságot állapítottak meg nála.¹²⁸ Talán ezért is volt számára vigasztaló, hogy 1962-ben őt nevezték ki a hadirokkantaknak és veterán katonáknak, valamint számos hadtörténeti tárgyú múzeumnak otthont adó párizsi Invalidusok kormányzójának, ami óriási megtiszteltetésnek számított, egyúttal katonai életpályája dicsőséges lezárását jelentette. A több mint félszáz – francia, brit, amerikai, belga, norvég, lengyel, román, koreai, kambodzsai, marokkói – katonai kitüntetéssel jutalmazott Ralph Monclar tábornok 1964. június 3-án a párizsi Val-de-Grâce katonai kórházban hunyt el, majd katonai tiszteletadás mellett Charles de Gaulle köztársasági elnök jelenlétében az Invalidusokban helyezték örök nyugalomra.

¹²⁴ SHD GR 7 U 288/2. Bataillon français de l'ONU. Journal des marches et opérations du 3 mars au 30 novembre 1951, 52–68.

¹²⁵ Uo. 76–78.

¹²⁶ Trouplin: *Dictionnaire des compagnons de la Libération*, 732.

¹²⁷ Monclar: *Monclar*, 400.

¹²⁸ Vollerons: *Le général Monclar*, 164–167.

Összegzés

Nehéz megvonni egy ennyire változatos életút mérlegét. Raoul Magrin-Vernerey (alias Ralph Monclar) vitán felül kiváló képességű katona volt, aki egész élete során hazája érdekeit szolgálta, miközben igyekezett minden körülmények között gondoskodni alárendeltjeiről. Mindemellett mindezt a saját módján és a saját meggyőződése alapján tette, nem feltétlenül feleltesei elvárásai szerint, akikkel számos alkalommal szembe is került emiatt, miközben csillapíthatatlan vágy égett benne új tájak és új emberek megismerése iránt. Kétségtelenül ez az érdeklődés vonzotta újra és újra a Földközi-tenger medencéjébe is, ahol karrierje során számos alkalommal teljesített szolgálatot, miközben szoros – gyakran baráti – kapcsolatokat épített ki az ott élőkkel.

Életútját ugyan katonaként végig kísérik a fegyveres konfliktusok; ugyanakkor nem szabad átsiklani afelett sem, hogy legalább ennyire jelentős építő tevékenysége is, hiszen mind katonaként, mind pedig hivatalnokként sokat tett katonái és a rábízott területek lakosságának oktatásáért és életkörülményeik javításáért. Ezt az is igazolja, hogy még élete utolsó éveiben is számos levelet kapott különböző arab vezetőktől, akik az ő segítségével reméltek jobb kapcsolatokat kiépíteni Franciaországgal még akkor is, ha egykor ellenfélként álltak szemben egymással.¹²⁹ Megkésve bár, de számos elismerést is kapott, s 1979-ben róla neveztek el egy 15. kerületi párizsi teret, a Saint-Cyr Katonai Akadémia 171. évfolyama (1984 és 1987 között) az ő nevét viselte, mint ahogy néhány másik közterület is az ő nevét kapta Franciaország különböző településein.¹³⁰

Amikor azonban arra a kérdésre keressük a választ, ki is volt valójában ez a hányatott sorsú, sokat szenvedett, de kötelességét mindig teljesítő férfi, azt talán a róla írt könyvek alcímei¹³¹ fogalmazzák meg legjobban: egy korábbi korból itt maradt hadvezér, aki harcba szállt azért, amit helyesnek tartott.

KRISZTIÁN BENE

A chivalrous rebel. Raoul Magrin-Vernerey's military career in the draw of the Mediterranean

Throughout its history, France has built very close ties with the Mediterranean region, which has been partially under its own authority. During this process, several armed conflicts took place, in which soldiers of different backgrounds fought for French interests. One of the extraordinary individuals who had a successful career was Raoul Magrin Vernerey (alias Monclar). He realised many successful military and administrative missions at various points in the French colonial empire, while he went through nearly every stage of the armed forces' ranks. Moreover, this military officer, who is unfortunately little-known in Hungary, was born in Budapest, and he probably had Hungarian ancestors too.

For this reason, in the study we are attempting to present the life-long career of this soldier with a remarkable past behind him. The most important points of his career were linked to the Mediterranean, and he made a significant contribution to the realization of the French major power plans.

¹²⁹ Monclar: *Monclar*, 405–406.

¹³⁰ Így például Monclar-de-Quercy-ben vagy a már említett Bitche-ben.

¹³¹ *Un condottiere du XXe siècle*, illetve *Le Bayard du XXe siècle*.